

Remissyttrande

Datum 2020-05-12

Diarienummer RS 2020-01184

Regionstyrelsen

Vägen till en klimatpositiv framtid SOU 2020:4

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen välkomnar att det tas fram förslag på en strategi och åtgärder för att Sverige ska kunna nå nettonollutsläpp senast år 2045 och ha negativa utsläpp därefter. Det är inte så lång tid kvar att utveckla dessa lösningar som föreslås vara på plats år 2030 och därför behövs en tydlig strategi. Det är viktigt att arbetet med att ta fram lösningar för negativa utsläpp inte tar fokus från att nå nödvändiga utsläppsminskningar i närtid.

Utredningen presenterar ett flertal konkreta förslag som är bra. Vi välkomnar föreslagna insatser för rådgivning för ökade kolsänkor, och förslaget om att Energimyndigheten får i uppdrag att upphandla ett antal anläggningar för bio-CCS.

Utredningen gör dock ett antal antaganden som inte problematiseras, framförallt gällande bio-CCS. Det är oklart om det finns några marknadsaktörer som har lösningar för bio-CCS. Biomassa är efterfrågad till många sektorer och kommer möjligen inte att användas på samma sätt som tidigare. Ett ökat uttag av biomassa kan försvåra uppfyllelsen av andra miljö kvalitetsmål, såsom biologisk mångfald. Både tekniken för infångning och lagring av koldioxid och framtida anläggningar med punktutsläpp av biogena koldioxidutsläpp bör analyseras vidare för att förslaget till strategi ska uppfylla sitt syfte.

Generella synpunkter

Det är mycket positivt att utredningen presenterar förslag på en konkret strategi med förslag på mål till år 2030 och år 2045 för kompletterande åtgärder och ett flertal åtgärdsförslag som behövs för att nå dit. Eftersom det är nya tekniska lösningar som krävs så är det viktigt att arbetet påbörjas nu för att ha fungerande lösningar på plats om tio år.

Västra Götalandsregionen vill förstärka vad utredningen säger om att arbetet med att ta fram åtgärder för negativa utsläpp ska ses som en kompletterande åtgärd. Det finns en uppenbar risk att insatser för att finna lösningar för negativa utsläpp ses som ett alternativ till att minska de fossila utsläppen. Sverige bör vara en föregångare i klimatarbetet och både ha en plan för att fasa ut den fossila energin och bidra till att utveckla de lösningar för negativa utsläpp som Parisavtalet talar om.

Utredningen har på ett förtjänstfullt sätt presenterat ett delmål till år 2030 följt av förslag kring hur stor del av målet som ska uppnås med respektive kompletterande åtgärd. Störst tilltro läggs till bio-CCS vilket är lite förvånande eftersom den är uppemot dubbelt så dyr per ton infångad koldioxid som ökad kolsänka i skog och mark. Kolsänkor är också den åtgärd som sannolikt kan genomföras närmast i tid eftersom den inte är beroende av ny teknik.

Ökad kolsänka i skog och mark

I Sverige är 70 procent av landarealen skogsmark. Västra Götaland har en stor andel både skogs- och jordbruksmark. Möjligheten att använda dessa naturresurser som kolsänkor, dvs binda koldioxid, bör stärkas som en åtgärd i klimatarbetet. Det är positivt att utredningen föreslår att insatser för ökade kolsänkor som också bidrar till biologisk mångfald premieras. Det ger fler miljönyttor. Västra Götalandsregionen välkomnar föreslagna incitament som syftar till att tidigare jordbruksmark på torvmark succesivt ska återvätas fram till 2040.

Det är viktigt att förändringar i markanvändning inte gör att det blir svårare att nå målen i livsmedelsstrategin om ökad självförsörjningsgrad i Sverige. Vi delar bedömningen att insatser för ökad rådgivning kring kolsänkor behövs till aktörer inom jord- och skogsbrukssektorn. Stöd för åtgärder och nationella finansieringsprogram gör skillnad för vår regions möjligheter att bidra till ökade kolsänkor.

Ökade kolsänkor är enligt utredningen en av de mer kostnadseffektiva åtgärderna för att nå målen om negativa utsläpp. Detta är också lösningar som inte behöver invänta nya tekniska lösningar utan arbetet med kolsänkor kan påbörjas i närtid vilket är positivt.

Bio-CCS

Bio-CCS är samma teknik som CCS men med skillnaden att det är biogen koldioxid som fångas upp, alltså utsläppen från förnybar energi istället för fossil energi. Bio-CCS skulle därmed innebära att halten koldioxid i atmosfären minskar.

För Västra Götalandsregionen med en stor andel industrier vore lösningar med CCS viktiga för att bidra till klimatomställningen. Utredningen konstaterar att det idag inte finns något incitament för bio-CCS medan CCS ingår i EUs utsläppshandelssystem. Vi välkomnar utredningens förslag om att ge Energimyndigheten i uppdrag att upphandla ett antal anläggningar för bio-CCS i ett auktionsförfarande. Den formen av upphandling skulle vara ett kostnadseffektivt sätt att stödja en teknikutveckling och skulle också pröva vilka lösningar som marknaden har att erbjuda.

Om en sådan upphandling skulle ge några anbud är dock högst osäkert. Utredningen skriver att erfarenheterna av CCS inklusive bio-CCS i praktiken är begränsade. Men i utredningen förutsätts att bio-CCS kommer att vara tillgängliga i närtid när man räknar på potentialen till 2030. Det hade varit önskvärt om utredningen hade haft i sitt uppdrag att se över hur långt tekniken har kommit och

bedömningar av när den skulle kunna användas i större skala. Oavsett CCS eller bio-CCS kvarstår frågor som var den infångande koldioxiden ska lagras, hur energikrävande processen blir och hur klimatnyttan ska beräknas.

För bio-CCS kvarstår också frågetecken kring vilka punktkällor med biogena utsläpp som kommer att finnas framöver. Om tekniken är aktuell för pappersmassabruk, eller om det framöver är mer aktuellt kopplat till exempelvis biogasproduktion eller kraftvärmeverk med förnybar råvara. Det kan vara klokt att fortsatt hålla öppet för vilka branscher som bio-CCS skulle användas i. Samtidigt, om biomassan i högre utsträckning används till biodrivmedel, träbyggnation eller som råvara i industrin så faller möjligheten att vid en plats i tid och rum fånga upp den biogena koldioxiden.

Bioråvara kommer att spela en viktig roll för att ersätta fossil energi om vi ska klara klimatmålen. Samtidigt är bioråvaran en begränsad resurs och bör användas där den gör störst nytta. En sådan analys saknas generellt i klimatarbetet. Situationen för att upprätthålla biologisk mångfald är lika alarmerande som klimathotet och bör beaktas i antaganden om potentialen för biomassa. Förslagen kring bio-CCS skulle ha stärkts om utredningen presenterat bedömningar kring potentialen för biomassa som inte är en oändlig resurs.

Utsläppsminskningar genom investeringar i andra länder

På detta område presenterar utredningen inte lika tydliga förslag eftersom reglerna för handel med verifierade utsläppsminskningar i andra länder ännu inte är färdigförhandlat inom Parisavtalet. Som utredningen skriver kommer det att dröja innan detaljerna är klara. En viktig skillnad från Kyotoprotokollet är att alla länder nu förbundit sig att anta egna klimatplaner som avspeglar landets bidrag till Parisavtalet.

Västra Götalandsregionen instämmer i utredningens slutsats att de utsläppsminskningar som Sverige kan bidra med i andra länder ska vara additionella, bidra till hållbar utveckling och möjliggöra för värdlandet att höja sina klimatambitioner. Utredningen visar att investeringar i andra länder är billigare än både kolsänkor och bio-CCS fram till 2030, vilket är intressant. Men vi vill också lyfta fram att det som är billigast på kort sikt är inte alltid det mest samhällsekonomiska på sikt. Genom investeringar i nya tekniska lösningar som behövs för att nå klimatmålen så stärks vår konkurrenskraft och möjlighet att fortsätta utveckla nya lösningar som kommer att efterfrågas. Investeringar i andra länder bör därmed inte ses som ett substitut, utan komplement, till att investera i klimatteknik på hemmaplan.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör